

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 24^{ΗΣ} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1990

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΥΠΟΔΟΧΗ
ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΒΑΛΤΙΚΟΥ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Σὲ μία κρίσιμη γιὰ τὸν πολιτισμὸ καμπὴ τῆς ἱστορίας, ὁ μεγάλος εὐρωπαῖος φιλόσοφος, ὁ Immanuel Kant, ἔδωσε, νομίζω, τὴν ὀριστικὴ ἀπάντηση στὸ δίλημμα ποὺ ἐπὶ αἰῶνες εἶχε ἀντιπαραθέσει τῇ θεωρίᾳ καὶ τὴν πράξει, τὴν αὐθόρμητη ἐμπειρικὴ γνώση καὶ τὶς λελογισμένες κατασκευές τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας.

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Κάντ στὸ δίλημμα αὐτὸ εἶναι σὲ ὄλους γνωστή: «θεωρία χωρὶς πρακτικὴ εἶναι κενή· πρακτικὴ χωρὶς θεωρία εἶναι ἀνόητη».

Σὲ ὀρισμένους κλάδους ἐπιστημῶν, ἡ ἀλήθεια αὐτὴ προσλαμβάνει μία ἰδιαιτέρως συγκλονιστικὴ ἐπικαιρότητα. Αὐτὸ συμβαίνει, εἰδικότερα, στὸ Ἑργατικὸ Δίκαιο καὶ μάλιστα στὸ Διεθνὲς Ἑργατικὸ Δίκαιο.

Ἑλληνικά· ὁ κλάδος αὐτὸς ἀνεδύθη διὰ μέσου πολλαπλῶν, διαρκῶς διασταυρουμένων καὶ ἀνατροφοδοτουμένων ἀνταλλαγῶν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως. Ἡ διαμόρφωσή του ὡς ἰδιαιτέρου κλάδου τῶν Κοινωνικῶν Ἑπιστημῶν εἶναι ὁ ὄριμος καρπὸς τῶν θεαματικῶν ἐξελίξεων στὸ χῶρο τῆς προστασίας τοῦ πολυτίμου ἀγαθοῦ τῆς ἐργασίας στὸ ἐσωτερικὸ δίκαιο τῶν προηγμένων βιομηχανικῶν χωρῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παραλλήλων μεταβολῶν τόσο στὴν πρακτικὴ τῶν διεθνῶν σχέσεων κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ μεσοπολέμου ὅσο καὶ στὴν ἐν γένει ἐρμηνεία τους ἀπὸ τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου.

Θὰ μὲ ἐρωτήσετε: ποῖος εἶχε ἐδῶ τὸ προβάδισμα;

Ὁ Γκαίτε, διὰ στόματος τοῦ Φάουστ, θὰ Σᾶς ἀπαντοῦσε: «Πρῶτα εἶν' ἡ πράξι!».
Ἐδῶ, στὸ χῶρο τοῦ δικαίου τῆς ἐργασίας, ἀπαντοῦμε: ἡ μόλις διαφαινομένη πρακτικὴ

τῶν Συνθηκῶν τῆς Εἰρήνης καὶ τοῦ Συμφώνου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ποῦ ἔθεταν τὰ θεμέλια τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐργασίας.

Τί θὰ ἔπρεπε, ὅμως, νὰ σκεφθεῖ κανεὶς. Ἀξιότιμε Κύριε Συνάδελφε, ὅταν πληροφορηθεῖ ὅτι ἓνας προκάτοχός σας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Γενεύης ἐδημοσίεψε, στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '20, μία ἐπαναστατικὴ, πράγματι, γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐρμηνεία τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου τῆς Ἐργασίας καί, λίγο ἀργότερα, μόλις τὸ 1932, πολλὰ χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν Οἰκουμενικὴ Διακήρυξη τοῦ ΟΗΕ ἢ τὴ Σύμβαση τῆς Ρώμης ἕνα Ἐγχειρίδιο Διεθνοῦς Δικαίου, ἀκριβέστερα ἕνα Ἐγχειρίδιο τοῦ Δικαίου τῆς Ἀνθρωπότητας (*precis du droit des gens*), τοῦ ὁποῦ ὁ πρῶτος τόμος ἦταν ὀλοκληρωτικὰ ἀφιερωμένος στὴ διεθνή προστασία τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν συλλογικῶν ἐλευθεριῶν –στὰ ὁποῖα περιλαμβάνεται καὶ τὸ πολῦτιμο ἀγαθὸ τῆς ἐργασίας καὶ οἱ τρόποι τῆς ἔννομης προστασίας του σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο.

Ἐννοῶ, φυσικά, τὸν κοινὸ μας δάσκαλο, τὸ θεμελιωτὴ τοῦ συγχρόνου Διεθνοῦς Δικαίου Γεώργιο Scelle.

Ἄς μὴν μακρηγοροῦμε: ὁ ρόλος τῆς Ἐπιστήμης, ἰδιαίτερα τῆς Κοινωνικῆς Ἐπιστήμης, εἶναι νὰ φωτίζει καί, πράττοντας ἔτσι, νὰ διανοίγει τὰ σκολιὰ μονοπάτια ἀπὸ ὅπου διέδραμε, διατρέχει ἢ προετοιμάζει νὰ διαβεῖ ὁ διαρκῶς ἀνανεούμενος πολιτισμός.

Τὴν πορεία αὐτὴ πρὸς τὸ Μέλλον ἀνελάβατε νὰ ὑπηρετήσετε, μὲ ὅλες σας τὶς δυνάμεις, ἀγαπητὲ Κύριε Συνάδελφε, συνδυάζοντας, ἀκριβῶς, κατὰ τρόπον ἔξοχο –θὰ ἔλεγα ὑποδειγματικό–, τὴ θεωρία μὲ τὴν πράξη.

Γόνος ἐκλεκτῆς οἰκογενείας Ἑλλήνων τῆς Διασπορᾶς καὶ εἰδικότερα τῆς Αἰγύπτου, ἐμοιράστηκε μὲ τὸν ἐλληνικὸ λαὸ καὶ τὴ δόξα καὶ τὴν τραγωδία τοῦ πολέμου καὶ τῆς Κατοχῆς. Ἐπηρετήσατε στὸν ἐλληνικὸ στρατὸ τὸ 1941 καὶ πάλι τὸ 1945-46, ἐνῶ προσφέρατε στὸ μεταξὺ τὶς ὑπηρεσίες σας στὸ Διεθνὴ Ἐρυθρὸ Σταυρὸ, φροντίζοντας γιὰ τὸν ἐπισιτισμὸ τῶν δοκιμαζομένων ἀπὸ τὴν πείνα ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ καὶ στὴν ἀναγεννώμενη, μετὰ τὶς κακουχίες καὶ τὶς κατολισθήσεις τῆς πολεμικῆς περιόδου, ἐλληνικὴ νομικὴ ἐπιστῆμη προσφέρατε πολῦτιμες συμβολὲς στὰ πρῶτα τῆς βήματα.

Δὲν θὰ σταθῶ περισσότερο σὲ ὅλα αὐτά. Θὰ ἐπισημάνω μόνον, ὅτι τὰ ἐνδιαφέροντά σας τόσο στὶς ἀναφερόμενες στὸ ἐλληνικὸ ἰδιωτικὸ δίκαιο ἐργασίες σας ὅσο καὶ στὴν πολλαπλῶς βραβευμένη στὸ μεταξὺ διδακτορικὴ σας διατριβή, στὸ Παρίσι, ἀγκαλιάζουν ἀπὸ τώρα ἕνα εὐρὸ φάσμα νομικῶν ἐννοιῶν καὶ διαδικασιῶν, προοιδαίνοντας τὸ ἔντονον ἐνδιαφέρον σας γιὰ τὸ ζωντανὸ δίκαιο, ὑπὸ τὶς πολλαπλὲς αὐτοῦ ἐκδηλώσεις, τόσο στὸν ἰδιωτικὸ ὅσο καὶ στὸν δημόσιο τομέα.

Ὅταν, τὸ ἔτος 1949, τύχη ἀγαθῆ γιὰ τὸ Διεθνὲς Γραφεῖο Ἐργασίας, ἐκλήθητε νὰ ὑπηρετήσετε σ' αὐτό, ἔπειτα ἀπὸ μία σύντομη ἀλλὰ δραστήρια δικηγορικὴ σας

άπασχόληση στην Ἀθήνα, διεθέτατε ἤδη ἰσχυρὸ ἐπιστημονικὸ ἐξοπλισμὸ γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσετε μὲ ἐπιτυχία τὸ βαρὺ ἔργο ποὺ Σᾶς ἀνέμενε. Ἀφοῦ ἀναλάβετε ἀμέσως τὸν ἔλεγχο ἐφαρμογῆς τῶν διεθνῶν συμβάσεων ἐργασίας, γιὰ νὰ ἀνέλθετε στὴ συνέχεια στὸν ἐπίζηλο βαθμὸ καὶ τίτλο τοῦ Ἀναπληρωτῆ Γενικοῦ Διευθυντῆ τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐργασίας.

Ὑπηρετήσατε τὸ μεγάλο αὐτὸ διεθνῆ Ὄργανισμὸ ἐπὶ μίᾳ τριακονταετία καὶ πλέον κατὰ τρόπο κυριολεκτικῶς ἄψογο. Τὸ ἔργο σας αὐτό, ἡ διεθνὴς κοινότητα καὶ ἰδιαίτερα ἡ διεθνὴς νομικὴ κοινότητα τὸ ἀνεγνώρισε καὶ τὸ ἐτίμησε πολλαχῶς.

Θὰ ἤθελα, ὡστόσο, νὰ τονίσω ἰδιαίτερος, ὅτι, στὸ τεράστιο αὐτὸ ἔργο, θεωρία καὶ πράξη εὐρήκαν στὸ πρόσωπό σας τὴν ἰδανικὴ ἄρμονικὴ τους ἔκφραση. Χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα ἐπιστήμη καὶ σοφία, διπλωματία, θάρρος καὶ ἐπιμονή, ἐπετύχατε ἀποτελέσματα ποὺ θὰ ἐξήλεγε καὶ ὁ πλέον ἐπινοητικὸς πολιτικός.

Ἐξετελέσατε, γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς ἐργασιακῆς εἰρήνης καὶ τῆς προστασίας τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐργαζομένων ἀποστολὲς σὲ ὅλες τὶς περιοχὲς τοῦ κόσμου. Ἐνδεικτικὰ μπορῶ νὰ ἀναφέρω ἀποστολὲς σας στὴν Ἰαπωνία, τὴν Ἀργεντινὴ, τὴ Χιλή, τὴν Πολωνία, τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, τὸ Ἰσραὴλ καὶ ἄλλοῦ.

Συμβάλατε παντοῦ στὴν ἐπίλυση σημαντικῶν διαφορῶν καὶ τὴν ἐπίτευξη ἀλλαγῶν καὶ βελτιώσεων σὲ ἐσωτερικὲς νομοθεσίες καὶ σὲ καθιερωμένους πρακτικὲς.

Στὴν πραγματοποίησή τῆς μεγάλης αὐτῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀποστολῆς δὲν Σᾶς παρεκώλυσε ἀλλὰ Σᾶς ὑποβοήθησε, ἀντιθέτως, ἡ συνεχὴς καὶ συστηματικὴ ἀπασχόλησή σας μὲ τὴν Ἐπιστήμη καὶ τὴ Διδασκαλία. Διετελέσατε, ἐπὶ μίᾳ δεκαετία, Καθηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεύης, ἐνῶ πολλὰ εὐρωπαϊκὰ Πανεπιστήμια Σᾶς ἀνεκέρυζαν ἐπίτιμο διδάκτορα. Ἐκάματε πλῆθος ὀμιλιῶν σὲ Πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, ἐνῶ ἐκλήθητε δύο φορὲς νὰ δώσετε μαθήματα στὴν Ἀκαδημία Διεθνοῦς Δικαίου τῆς Χάγης καὶ πολλὲς φορὲς σὲ Ἰνστιτούτα διεθνοῦς κύρους.

Τὸ συγγραφικὸ σας ἔργο περιλαμβάνει ἄνω τῶν 120 μελετῶν ἀφιερωμένων στὸ Ἰδιωτικὸ, τὸ Διεθνὲς καὶ τὸ Ἐργατικὸ Δίκαιο. Μεταξὺ αὐτῶν, πολὺ πρωτότυπες ἐργασίες ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Τὸ διεθνὲς κύρος σας στὸν τομέα τοῦ Διεθνοῦς Ἐργατικοῦ Δικαίου ἐπιβεβαιώνεται μὲ τὴ λαμπρὴ ἐπιτυχία τοῦ ὁμώνυμου ἔργου σας¹, δημοσιευμένου σὲ γαλλικὴ γλῶσσα καὶ μεταφρασμένου σὲ πολλὰς ἄλλες γλῶσσες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ.

Δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸ, ὅτι ἐπιστημονικὸ σωματεῖο ὅπως ἐκεῖνο τοῦ Ἰνστιτούτου Διεθνοῦς Δικαίου, Σᾶς ἐξέλεξε παμψηφεί Γενικὸ Γραμματεῖα του καὶ Σᾶς διατηρεῖ σ' αὐτὴν τὴ θέση ἀπὸ τὸ 1981!

¹ *Droit International du Travail*, Paris, Dalloz 1970.

Τὸ κύρος σας αὐτό, ὡς εἰδικοῦ ἐπιστήμονα στὸν κλάδο τοῦ Δικαίου τῆς Ἑργασίας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐμπείρου νομομαθοῦς σὲ ὀλόκληρο τὸ φάσμα τῶν διεθνῶν προβλημάτων καὶ διαφορῶν, ἐπεβεβαιώθη ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἐκλογή σας ὡς δικαστὴ *ad hoc* στὸ Διεθνὲς Δικαστήριό τῆς Χάγης σὲ μεγάλες διεθνεῖς ὑποθέσεις, ὅπως τὸ θέμα τῆς ὑφαλοκρηπίδας στὴ Μεσόγειο καὶ ὁ καθορισμὸς συνόρων μεταξὺ κρατῶν τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς.

Παράλληλα, διετελέσατε μέλος καὶ πολλὰς φορὲς Πρόεδρος διοικητικῶν δικαστηρίων σὲ διεθνεῖς διαφορές.

Τέλος, δὲν παραλείπω νὰ προσθέσω ὅτι ἐξελέγητε σχεδὸν παμπνηφει ὡς Ἑλληνας δικαστὴς στὸ Δικαστήριό Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, ὅπου καὶ ὑπηρετεῖτε ἀκόμη σήμερα.

Δὲν θὰ ἤθελα νὰ τερματίσω, ἀγαπητὲ Κύριε Συνάδελφε, τὸν πολὺ συνοπτικὸ αὐτὸ χαιρετισμό, χωρὶς νὰ προσθέσω κάτι ποὺ μὲ ιδιαίτερη συγκίνηση ἀναπολῶ αὐτὴν τὴ στιγμὴ.

Τὸ 1946, ὁ Γεώργιος Scelle, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε καλῶς τὰ τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἑργασίας, μετέβη ὁ ἴδιος στὴν ἐλληνικὴ Πρεσβεία Παρισίων καὶ ἐζήτησε ἀπὸ τὸν κ. Πρέσβη νὰ μὲ προτείνει σὲ κενὴ γιὰ Ἑλληνα ἐπιστήμονα θέση στὸ τμήμα ἐλέγχου ἐφαρμογῆς τῶν διεθνῶν συμβάσεων ἐργασίας. Τὸ διάβημα αὐτὸ δὲν ἐτελεσφόρησε. Ἦταν ἡ ἐποχὴ ποὺ ὁ Κρόνος κατεβρόχθισε τὰ τέκνα του καὶ ὁ «μητιέτα Ζεὺς» δὲν εἶχε ἀκόμη ἐπιβληθεῖ στοὺς κάθε λογῆς Τιτάνες τῆς ἀδιαλλαξίας. Τὸ ζήτημα δὲν ἐνεῖχε, ἄλλωστε γιὰ μένα, ιδιαίτερη σημασία ἄφοῦ στὸ μεταξὺ ἡ Ἑθνικὴ Κυβέρνηση τῆς Γαλλίας μοῦ εἶχε προσφέρει ἐπίζηλη θέση σὲ τομεῖς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας ποὺ ἀπὸ καιρὸ μὲ ἀπασχολοῦσαν. Τρία χρόνια μετὰ ὁ παλαιὸς μου φίλος Νικόλαος Βαλτικὸς κατελάμβανε στὸ Β.Ι.Τ. θέση ὅπως ἐκείνη γιὰ τὴν ὁποία ἤθελε νὰ μὲ προωθήσει ὁ δάσκαλός μου. Αἰσθάνθηκα ἀμέσως μὸλις τὸ ἔμαθα μεγάλη ἱκανοποίηση, διότι Σεῖς καὶ ὄχι κάποιος ἄλλος εἶχατε καταλάβει μιὰ τέτοια θέση. Ἐπειδὴ ἤμουν βέβαιος, ὅτι θὰ ἐκτελούσατε τὸ ἔργο ποὺ Σᾶς εἶχε ἀνατεθεῖ καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον καὶ ἀπὸ ἐμένα τὸν ἴδιο. Ἡ φιλία καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη ποὺ αἰσθανόμουν ἀπέναντί σας ἀπὸ τότε ποὺ Σᾶς εἶχα γνωρίσει, τὶς παραμονὲς τοῦ πολέμου, στὴν Cité Universitaire ἐμεγάλωσε ἀκόμη περισσότερο ἔπειτα ἀπὸ τὴν περιέργη αὐτὴ διασταύρωση τῶν προσωπικῶν μας πεπρωμένων.

Ὁλόκληρη αὐτὴ τὴ λαμπρὴ σταδιοδρομία, τὴν παρηκολούθησα μὲ συμπάθεια καὶ θαυμασμό.

Σήμερα, ἡ τύχη τὸ ἔφερε νὰ Σᾶς ὑποδέχομαι ὡς Πρόεδρος καὶ ὡς ἀνάδοχος στὸ Ἀνώτατο Πνευματικὸ Ἰδρυμα τῆς Χώρας. Τὸ πράττω μὲ τὴ βεβαιότητα, ὅτι, μὲ τὴν ἐργατικότητα, τὴν ἐντιμότητα καὶ τὴ σοφία ποὺ διαθέτετε, θὰ προσφέρετε πολὺτιμες ὑπηρεσίες καὶ πρὸς τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.

Καλῶς ἤλθατε, ἀγαπητὲ καὶ ἀξιώτιμε Κύριε Συνάδελφε!